

Антюк І. П.
*викладач кафедри кримінального
права та процесу, Західноукраїнський
національний університет*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПІСЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ПРОКУРОРОМ РІШЕННЯ ПРО ЗАВЕРШЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Законом України № 2147-VIII від 03.10.2017 «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» частину першу статті 284 КПК України доповнено пунктом 10 такого змісту:

"після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений статтею 219 цього Кодексу, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи" [1].

Із набранням чинності вказаними змінами до КПК України (з 15.03.2018) закінчення строків досудового розслідування після повідомлення особі про підозру стало підставою для закриття кримінального провадження, внаслідок чого почали виникати питання щодо порядку обчислення строків досудового розслідування, в тому числі і після повідомлення стороні захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування. Здебільшого вирішення вказаних питань регулюється новоствореною практикою, а не нормами закону.

Так, враховуючи, що строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому статтею 290 цього Кодексу, не включається у строки досудового розслідування, проблемними є питання визначення моменту коли обчислення строку досудового розслідування зупиняється через ознайомлення сторонами з матеріалами досудового розслідування.

Як відзначає Н.З.Рогатинська, процесуальні строки є невід'ємним складом елементом кримінально-процесуальних форм і механізмів кримінально-процесуального регулювання, адже є юридичними засобами врегулювання кримінальних процесуальних відносин [1].

Загальні положення обчислення строків досудового розслідування передбачені ч.1 ст.219 КПК України. Зокрема, строк досудового розслідування обчислюється з моменту повідомлення особі про підозру до дня звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотанням про закриття кримінального провадження або до дня ухвалення рішення про закриття кримінального провадження [2].

Відповідно до ч.5 ст.219 КПК України строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому статтею 290 цього Кодексу, не включається у строки,

передбачені цією статтею [2].

На практиці виникають часті суперечки щодо визначення моменту зупинення обчислення строку досудового розслідування після прийняття рішення прокурором про завершення досудового розслідування та надання доступу стороні захисту до матеріалів досудового розслідування.

Зокрема, окремі прокурори вважають, що обчислення строку досудового розслідування зупиняється з моменту реєстрації в органі досудового розслідування чи прокуратури повідомлення стороні захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування, незважаючи на те, коли вказані повідомлення були фактично отримані стороною захисту.

В свою чергу, захисники наполягають на тому, що обчислення строку досудового розслідування зупиняється з моменту фактичного отримання підозрюваним, захисником повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування. Така позиція представників сторони захисту часто призводила і до чисельних зловживань. Захисники чи підозрювані умисно ухилялися від явки до слідчого чи прокурора, а також умисно не отримували поштових відправлень, намагаючись таким чином якнайдалі відтягнути момент отримання повідомлення про завершення досудового розслідування. Таким чином вони намагалися отримати підставу для закриття кримінального провадження через закінчення строків досудового розслідування.

З цього приводу необхідно звернути увагу на висновок щодо застосування положень ч. 5 ст. 219 КПК України, який викладено в постанові об'єднаної палати Касаційного кримінального суду від 24 жовтня 2022 року у справі № 216/4805/20. Згідно з цим висновком, відповідно до положень ч. 5 ст. 219 КПК України (в редакції Закону України від 14 квітня 2022 року № 2201-IX) не включається у строк досудового розслідування строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 цього Кодексу, який обраховується з наступного дня після направлення або безпосереднього вручення підозрюваному, його захиснику повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування із зазначенням дати, часу та місця ознайомлення із матеріалами розслідування, до моменту закінчення ознайомлення вказаних осіб з матеріалами досудового розслідування [3].

Верховний Суд у вказаній постанові також вказав, що день направлення або безпосереднього вручення підозрюваному, його захиснику повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування, має рахуватися у строк досудового розслідування.

Отже, останнім днем обчислення строку досудового розслідування є день безпосереднього вручення захиснику та підозрюваному повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування чи день його направлення, а не день складання такого повідомлення.

Цікавою з цього приводу також є постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 27.10.2022 у справі № 760/3297/19, якою залишено без змін рішення суду про

закриття кримінального провадження на підставі п.10 ч.1 ст.284 КПК України.

У цій справі Верховний Суд погодився із позицію судів першої та апеляційної інстанції щодо закінчення строків досудового розслідування у кримінальному провадженні та зазначив, що, незважаючи на складення повідомлення підозрюваного та його захисника про завершення досудового розслідування та надання їм доступу до матеріалів досудового розслідування в межах строків досудового розслідування, з поштових конвертів, у яких вказані повідомлення надійшли до підозрюваного та його захисника, вбачається, що вказані листи були направлені стороні захисту вже після закінчення строку досудового розслідування [4].

Необхідно також звернути увагу на те, що останнім днем строку досудового розслідування є день направлення або безпосереднього вручення повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування саме всім представникам сторони захисту, які після прийняття прокурором рішення про завершення досудового розслідування отримали право на доступ до матеріалів досудового розслідування.

Раніше з цього приводу на практиці виникали суперечки. Окремі прокурори дотримувалися позиції, що безпосереднє вручення чи направлення повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування лише підозрюваному чи одному із підозрюваних, чи лише одному захиснику без такого вручення чи направлення всім підозрюваним та всім захисникам тощо є саме тим останнім днем, після якого строк досудового розслідування не обчислюється.

Така позиція є однозначно помилковою, про що свідчить і судова практика.

Зокрема, постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 27.12.2022 у справі № 607/21493/20 залишено без змін рішення суду про закриття кримінального провадження на підставі п.10 ч.1 ст.284 КПК України.

У цій справі Верховний Суд погодився з висновками судів першої та апеляційної інстанцій про закінчення строку досудового розслідування у кримінальному провадженні внаслідок вручення повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування лише захиснику. Судом констатовано, що вручення повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування захиснику не може беззаперечно свідчити і про належне повідомлення підозрюваної про завершення досудового розслідування та відкриття матеріалів кримінального провадження для ознайомлення. Тобто, повідомлення про завершення досудового розслідування та відкриття матеріалів кримінального провадження для ознайомлення у порядку ст. 290 КПК України є процесуальною дією, яка має прямий індивідуальний характер, тобто стосується конкретного учасника кримінального провадження, і не може делегуватися захиснику [5].

Отже, приймаючи рішення про завершення досудового розслідування прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язані повідомити всім підозрюваним, їх захисникам, законним представникам та захисникам особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи

виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового шляхом безпосереднього вручення чи направлення відповідного повідомлення. Лише після виконання таких дій з наступного дня строк досудового розслідування не підлягає обрахуванню.

Крім того, на практиці зустрічаються непоодинокі випадки коли прокурором з метою так званої економії строків досудового розслідування приймається рішення про завершення досудового розслідування, про що належним чином повідомляється сторона захисту, але з тих чи інших причин матеріали досудового розслідування стороні захисту не надаються тривалий час для ознайомлення.

В такому випадку, з одного боку, можна вважати, що строк досудового розслідування після належного повідомлення стороні захисту про завершення досудового розслідування не обраховується. Однак, з іншого боку, в силу того, що сторона захисту не отримала доступу до матеріалів досудового розслідування, з буквального тлумачення положень ч.5 ст.219 КПК України строк досудового розслідування мав би обраховуватися.

Тут слід звернути увагу на висновок щодо застосування положень ч. 5 ст. 219 КПК України, який викладено в постанові об'єднаної палати Касаційного кримінального суду від 24 жовтня 2022 року у справі № 216/4805/20. У цій постанові Верховним Судом висловлено позицію, що проміжок у часі між повідомленням про завершення досудового розслідування та наданням фактичного доступу до матеріалів досудового розслідування не може свідчити про те, що строк досудового розслідування має рахуватися аж до моменту реального забезпечення доступу до матеріалів розслідування. Приписи КПК України не містять вимоги «невідкладності» щодо забезпечення доступу до матеріалів розслідування після здійснення повідомлення про завершення досудового розслідування. Таким чином, день повідомлення про завершення досудового розслідування та день фактичного надання доступу до матеріалів досудового розслідування можуть не збігатися [3].

Вказана позиція Верховного Суду є доволі сумнівною та спричиняє часті зловживання сторони обвинувачення. Зокрема, прокури та слідчі, зважаючи на таку судову практику, після належного повідомлення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування умисно не надають підозрюваним та їхнім захисникам фактичного доступу до матеріалів досудового розслідування різних причин, в тому числі і з метою збирання додаткових доказів «заднім числом», усунення допущених порушень та прогалин під час досудового розслідування. Така практика призводить до порушення конституційних прав громадян.

З огляду на вищевикладене, суперечливу судову практику, варто зазначити, що питання обрахування строків досудового розслідування після прийняття рішення прокурором про завершення досудового розслідування та надання доступу стороні захисту до матеріалів досудового розслідування на практиці є досить проблемним, а тому потребує більш чіткого законодавчого врегулювання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рогатинська Н. 3. Розумність строків як одна з основних засад

кримінального процесу. Держава та регіони. 2016. № 5 (53). С. 124–127.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України.<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

3. Постанова від 24 жовтня 2022 року, справа № 216/4805/20, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050550>.

4. Постанова від 27 жовтня 2022 року, справа № 760/3297/19, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107064705>.

5. Постанова від 27 грудня 2022 року, справа № 607/21493/20, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225982>

УДК 351:338

Богданець Т. Б.

*аспірант Херсонського державного
університету*

Кобрин О. М.

*аспірант Ізмаїльського державного
гуманітарного університету*

Волинець В. Р.

*аспірант Ізмаїльського державного
гуманітарного університету*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СОЦІОГУМАНІТАРНОЇ КОМПОНЕНТИ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах турбулентності економічних процесів та динаміки розвитку соціальних процесів зумовлюють активний вплив соціогуманітарної компоненти. В таких умовах функціонування найбільш помітні зміни відбуваються в соціогуманітарній складовій безпеки підприємств.

У контексті досліджуваної проблематики можна стверджувати, що основними проблемними аспектами управління соціогуманітарної компоненти безпеки підприємства є наступними: високий рівень тіньової зайнятості; велика кількість економічно неактивного населення працездатного віку; відставання якості робочої сили від потреб сучасної економіки; дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили практично за всіма групами професій; суттєвий рівень безробіття серед молоді; низький рівень підприємницької ініціативи громадян [3].

В таких умовах функціонування важливим аспектом є формування ефективного організаційно-економічного механізму управління даною науковою проблематикою. Механізм управління соціогуманітарною компонентою безпеки підприємства – це система організаційно-економічних і правових заходів із запобігання соціально-економічним загрозам, що охоплює такі елементи: об'єктивний і всебічний моніторинг соціально-економічної політики держави та підприємницьких структур зокрема, з метою виявлення та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загрозу соціальній сфері; вироблення